

Ružica Martinović–Vlahović, *Zemaljski i nebeski grad*. Osijek: Društvo hrvatskih književnika, 2020.

Knjiga eseja Ružice Martinović–Vlahović već se naslovno referira na kršćanstvo. Dihotomija zemaljskoga i nebeskoga grada odnosi se na kršćansku koncepciju zemaljskoga i nebeskoga Jeruzalema, svetoga grada. U njoj je sadržano dvojstvo svetoga i profanoga, u koje vjeruje religiozni čovjek. Ružica Martinović–Vlahović u svojim se esejima utemeljuje upravo u naslovnoj referenciji, pokušavajući sve svoje teme propitivati kroz kršćanski svjetonazor vođen idejom metanoje, idejom da je sve zemaljsko i profano, da je zemaljski grad očiju uprtih u idealni, nebeski grad moguće svjesno izgrađivati prema vječitomu Božjemu kraljevstvu, svojim djelovanjem i stavovima. Takvo polazište, kao ključ recepcije i percepcije ovih tekstova stavlja autoricu u red katoličkih književnika, koji u hrvatskoj književnosti još uvijek, prema mišljenju istraživača toga dijela korpusa Vladimira Lončarevića, nisu dovoljno jasno percipirani. I sama se autorica u eseju *Sjene postojanja ili o umjetnosti* dodiruje recepcije, kako veli, “umjetnosti kršćanskoga nadahnuća” smatrajući da je takva umjetnost “bila zabacivana i proglašavana nazadnom” te da je minorizirana njezina estetska vrijednost zbog navodne tendencioznosti i ideologiziranosti (str. 26).

Knjiga je podijeljena u dvije cjeline. Prva, koja nosi naslov *Sjaj mrtvih zvijezda*, obuhvaća šest eseja, a drugu, naslovljenu *Bog sadašnjega trenutka* čini također šest eseja. Na koncu se nalazi i članak *Obitelj i (naše) postmoderno doba* te pogovor Đure Vidmarovića. Od dvanaest eseja sabranih u ovoj knjizi, šest ih je dobilo književnu nagradu Stjepan Kranjčić.

U prvoj cjelini eseji su, iako tematski raznoliki povezani širim umjetničkim i/ili užim književno–stvaralačkim kontekstom jer se autorica gotovo lajtmotivski fokusira na riječ kao umjetničkknjiževnu komunikacijsku, stvaralačku, pa čak i ontološku jedinicu. U prvom eseju *Riječ i riječ* potraga za podrijetlom riječi završava u gnoseologiji duhovnoga i božanskoga izvora toga ljudskoga komunikacijskoga specifikuma. Pitanjem riječi, s kojom sloterdijskovski rečeno nakon dospijeća na svijet “stupamo u jezik” i wittgensteinovski postajemo “jezična životinja”, koja heideggerovski gradi u jeziku “kuću bitka” bavi se autorica i u eseju *Mjenjačnica sl(n)ova*. Riječ je i djelo, kako zaključuje autorica jer djeluje kroz simbiozu psiho–fizioloških reakcija. Druga tematska preokupacija u ovom dijelu knjige je umjetničko stvaralaštvo, koje autorica vidi kao poslanje, koje često iziskuje odricanje, osobito od materijalnih vrijednosti i službu duhovnoj slobodi. Umjetničko stvaralaštvo tumači se iz kršćanske vizure kao inicirano i potpomognuto Božanskom voljom.

U eseju *Sjaj mrtvih zvijezda* produbljuje kritički stav prema postmodernoj umjetnosti i njezinim amblemskim mjestima, koja pridonose sveopćoj nivelizaciji, plošnosti i nihilizmu. Dva eseja u prvom dijelu knjige posvećena su temama sreće i starenja. Esej *O starenju koje to možda i nije* aktualan je posebice jer nastaje u ozračju koje zagovara “vječnu mladost” i gotovo tabuizira starenje. Esej *Beatitudo et felicitas* zaokupljen je još jednom aktualnom, no i drevnom temom, temom sreće. U postmodernom društvu sreća je toliko aktualna tema da se govori i o prodaji snova, industriji sreće, koja se temelji uglavnom na vanjskim, najčešće materijalnim pobudivačima sreće. U ovom eseju sreća se promatra kao mogućnost nebeskoga u zemaljskom.

Druga cjelina knjige posvećena je univerzalnim temama, koje dodiruju čak i onto–gnoseološki kontekst. To su teme sadašnjosti, siromaštva, zemaljskoga grada, odnosno lociranosti temporalne egzistencije u određeni prostor, te svetost, ljubav i svjetlost. Esej *Bog sadašnjeg trenutka* bavi se temporalnošću ljudske egzistencije, koja je sagledavana kroz vremenske kategorije prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, no autorica revidira takav stav, naglašavajući da je “Bog sadašnjeg trenutka jedini kojega u ovome tijelu dotičemo” te da su sva ostala vremena obuhvaćena u sadašnjosti odmjerenoj prema vječnosti koja je, u stvari, “brisanje vremena”. Naslov eseja *O siromaštvu u svijetu stvari* već dovoljno eksplicira polemičan stav prema materijalističkim svjetonazorskim matricama. “Svijet stvari” posebno se analizira i tumači kao kompenzacija duhovnomu siromaštvu na putu istine. U eseju *Naš zemaljski grad*, potpuno u duhu kršćanstva, čovjekovo prebivalište u nekom zemaljskom gradu, domovini ili prostoru moguće je jedino s vjerom i sviješću da je istinsko “mjesto utočišta” nebeski prostor. Pretposljednji esej u knjizi tematizira ljubav, koja je provodni motiv ove knjige te je, stoga, još jednom potencirana njezina važnost. Ljubav o kojoj je ovdje riječ ponajprije je božanska ljubav koja prožima čovjeka. Pitanje obitelji obrađeno je i u posljednjem tekstu ove knjige, koji je nešto okrenutiji znanstvenomu diskursu. U eseju *Svjetlosti puna* autorica razmatra mističnost Božjega Svjetla postavljajući ga u sam *genesis* uz Riječ u Ivanovu evanđelju. Prati sveprožimajuću snagu Svjetla u biblijskim primjerima i životima svetaca da bi ga, na koncu, sagledala kao nenadmašnu snagu i potporu.

Zemaljski i nebeski grad knjiga je eseja iz perspektive katolički orijentirane autorice, koja promovira katoličke vrijednosti i čini to koristeći sve moguć-

nosti ove književno–znanstvene vrste, tj. inkrustrirajući i znanstveno utemeljujući tekst referencijama na religiozne, filozofske, književne i ine umjetničke autoritete, elokventno razvijajući poetične rečenice i izražavajući objektivne i subjektivne stavove. Stoga je ova knjiga još jedan individualni rakurs na univerzalnu knjižnicu tema, od kojih izdvaja aktualne i bitne.

Vlasta Markasović

Silvana Burilović Crnov, *Smiljana Rendić: Katolička novinarka i pratiteljica Drugoga vatikanskog sabora*. Split: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilište u Splitu, 2019.

Silvana Burilović Crnov u svojoj doktorskoj disertaciji predstavlja lik i djelo Splitske Smiljane Rendić (1926.–1994.), aktivne katoličke laiknje, istaknute hrvatske katoličke novinarkinje i jedne od najzanimljivijih laičkih protagonista Crkve u Hrvatskoj u vrijeme i poslije Drugoga vatikanskog sabora. Premda su o Smiljani Rendić objavljene knjige Vlade Čuture o njezinu životu i djelovanju te Ivana Mužića, koja je zapravo zbir njezinih objavljenih tekstova, do ove disertacije nitko nije znanstveno analizirao ni istraživao njezin život i djelovanje, te se može reći da je pala u znanstveni i medijski zaborav.

Burilović Crnov u uvodu disertacije ističe da prva donosi detaljan i pouzdan životopis i bogatu bibliografiju Smiljane Rendić te da svoje istraživanje temelji na izvorima raspoređenima u više arhiva, privatnih zbirki, nearhivirane ostavštine te autoriziranim intervjuima koje je napravila sa živim svjedocima i poznanicima Smiljane Rendić, poput Špira Marasovića, Ivana Miklenića, Živka Kustića, Vladimira Pavlinića, Vlade Čuture, Josipa Čorića i Vojka Rogića. U radu se je koristila hermeneutskom